

Belangrijke organisaties en klimaatakkoorden

Meer info op www.klimaat.be.

IPCC

Wanneer opgericht?: **1989**

Het **Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)**, in het Nederlands de Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering, is een organisatie van de Verenigde Naties die de risico's van klimaatverandering evalueert. Het is opgericht om beleidsmakers regelmatig te voorzien van wetenschappelijke beoordelingen over klimaatverandering, de implicaties en mogelijke toekomstige risico's van klimaatverandering, en om aanpassings- en mitigatiemogelijkheden voor te stellen. Het panel bestaat uit honderden experts uit de hele wereld, vanuit universiteiten, onderzoekscentra, ondernemingen, milieuorganisaties en andere organisaties. Het IPCC doet zelf geen onderzoek, maar evalueert onderzoek dat is gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften. Om de 5 of 6 jaar brengt het IPCC een overzichtsrapport uit met daarin de nieuwste bevindingen en kennis over door de mens veroorzaakte klimaatverandering, simulaties van hoe het verder kan evolueren, en maatregelen om deze tegen te gaan. Naast de overzichtsrapporten brengt het IPCC ook zogenaamde 'special reports' uit over specifieke, klimaatgerelateerde thema's (weerextremen, bio-energie ...)

In augustus 2021 bracht het IPCC zijn **6de overzichtsrapport** uit over de invloed van de mens op de huidige klimaatverandering. Het stelde dat de menselijke invloed op het klimaatsysteem een feit is en dat de gevolgen zowat overal ter wereld al duidelijk te merken zijn.

Het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC)

Wanneer opgericht?: **juni 1992 (21 maart 1994)**

Waar opgericht?: **Rio de Janeiro (Brazilië)**

Het **Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering** (in het Engels UNFCCC: *United Nations Framework Convention on Climate Change*) stelde een internationaal verdrag ter bestrijding van de klimaatverandering op. Tijdens de conferentie in Rio de Janeiro (in juni 1992) ondertekenden in totaal 154 landen, waaronder België en de toenmalige Europese Economische Gemeenschap (nu Europese Unie), **het Verdrag** waaraan sinds december 1990 gewerkt was. Het verdrag trad officieel in werking op 21 maart 1994, 90 dagen nadat het door de eerste 50 Partijen ook was geratificeerd (omgezet in nationale wetgeving). België ratificeerde het Verdrag op 16 januari 1996. Het uiteindelijke doel van het Verdrag is de concentratie aan broeikasgassen in de atmosfeer te stabiliseren op zo'n niveau dat er geen gevaarlijke wijzigingen in het klimaatsysteem optreden.

Dit Klimaatverdrag bood in de eerste plaats een algemeen kader dat een algemene verplichting voor de industrielanden inhield om hun emissies in 2000 tot het niveau van 1990 terug te brengen. Op dat moment preciseerde het echter niet hoe dat precies in zijn werk zou moeten gaan. Binnen het kader van het Klimaatverdrag werd in 1997 echter het Kyoto-protocol overeengekomen en in 2015, op de Klimaatconferentie van Parijs, het Akkoord van Parijs.

Het Protocol van Kyoto

Wanneer?: **1997 (16 februari 2005)**

Waar?: **Kyoto (Japan)**

Voor het eerst in de geschiedenis zijn er, met **het Protocol van Kyoto**, voor de industrielanden concrete bindende reductiedoelstellingen voor zes broeikasgassen (koolstofdioxide, methaan, lachgas, HFK's, PFK's en SF6). Ook wordt een handhavingssysteem (met rapportering en sancties) uitgewerkt en wordt het protocol voorzien van een systeem voor een wereldwijde markt voor emissierechten. Ondanks het feit dat het Protocol het levenslicht zag in 1997, heeft de houding van de Verenigde Staten en de late ratificatie door Rusland ervoor gezorgd dat het nog tot 16 februari 2005 duurde vooraleer het protocol ook effectief in werking trad.

De overeengekomen reductiedoelstellingen geven heel nauwkeurig aan welke uitstoot aan broeikasgassen elke partij van het Klimaatverdrag nog mag hebben, vergeleken met het basisjaar 1990. De geïndustrialiseerde landen krijgen met andere woorden een hoeveelheid uitstootrechten voor broeikasgassen (een "emissieplafond") voor telkens een bepaalde verbintenisperiode toegekend. Alle Partijen samen moeten hun uitstoot aan broeikasgassen met minstens 5% tot onder het niveau van 1990 terugschroeven, maar binnen het Kyoto protocol zijn de individuele verplichtingen enkel voor de ontwikkelde landen, terwijl ontwikkelingslanden (waaronder China) nog geen verplichtingen hadden. Het Protocol geeft een aantal suggesties van mogelijke beleidsmaatregelen, zoals het verhogen van de energie-efficiëntie, het terugdringen van het wegvervoer, een duurzaam landgebruik en de bescherming van bossen (die CO₂ opslaan). Deze lijst van maatregelen is echter slechts indicatief.

In het Kyoto Protocol is bepaald dat de onderhandelingen over een volgende verbintennisperiode ten minste 7 jaar voor het aflopen van de voorafgaande verbintennisperiode moeten opgestart worden. Vermits de eerste verbintennisperiode liep van 2008 tot 2012, werden de onderhandelingen over de reductiedoelstellingen voor de betrokken landen onder de tweede verbintennisperiode opgestart in 2005. Deze onderhandelingen liepen parallel met de onderhandelingen over een bredere invulling van het klimaatbeleid onder het klimaatverdrag dat eind 2009 in Kopenhagen zou moeten uitmonden in een nieuw globaal klimaatakkoord...

Het Kopenhagen Akkoord en Climategate

Wanneer?: **2009**

Waar?: **Kopenhagen (Denemarken)**

...maar de **klimaattop van Kopenhagen** eind 2009, die met bijzonder hoge verwachtingen en onder een nooit eerder geziene mediabelangstelling van start ging, liep in mineur af. Er werd geen akkoord bereikt over de onderhandelingsteksten. Op het einde van deze conferentie werd op een tumultueuze plenaire slotsessie wel akte genomen van **het Kopenhagen Akkoord**, een korte tekst in relatief vage bewoordingen die de verdienste had de noodzaak te erkennen om de opwarming te beperken tot maximum 2 °C boven het pre-industriële niveau. Hierin werden geen individuele doelstellingen vastgelegd maar er werd wel aan de industrielanden gevraagd

om reductiedoelstellingen voor te stellen. Aan ontwikkelingslanden werd gevraagd om nationaal aangepaste uitstootverminderende acties voor te stellen.

De aanloop naar de onderhandelingen voor het Kopenhagen Akkoord verliep erg chaotisch. Wetenschappers werden ten onrechte beschuldigd van fraude, waardoor er veel twijfel gezaaid werd over de geloofwaardigheid van het klimaatonderzoek. Dit incident staat bekend als Climategate. Bepaalde (delen uit) private e-mails en documenten van wetenschappers die het vierde IPCC-rapport hielpen samenstellen, werden toen door hackers openbaar gemaakt. Volgens klimaatsceptici zou uit de e-mails blijken dat wetenschappelijke gegevens over de opwarming van de Aarde door de betrokken wetenschappers werden veranderd of achtergehouden. Alle onderzoeken over de e-mails hebben echter tot dusver geconcludeerd dat de betrokken wetenschappers geen enkele vorm van wetenschappelijke fraude hebben begaan.

Het Akkoord van Parijs

Wanneer?: **december 2016 (4 december 2016)**

Waar?: **Parijs (Frankrijk)**

Onder leiding van Christiana Figueres (UNFCCC) werd er tussen de akkoorden van Kopenhagen en Parijs hard gewerkt aan een plan waar alle landen mee akkoord konden gaan. Belangrijk hierbij was dat de landen op voorhand hun (voorgenomen) nationaal vastgestelde bijdragen, in het Engels (*intended nationally determined contribution* of (I)NDCs, moesten indienen. Tijdens **de klimaattop in Parijs** (december 2015) raakten 195 landen het uiteindelijk eens over een globaal klimaatakkoord.

Op 4 december 2016 trad **het Akkoord van Parijs** in werking. Enkele belangrijke aspecten van dit akkoord:

- Het doel is om de globale opwarming te beperken tot ruim onder 2 °C (ten overstaan van het pre-industriële niveau), en te streven naar niet meer dan 1,5 °C opwarming.
- Het akkoord is (deels) bindend: elk land heeft de verplichting om nationaal bepaalde bijdragen (*Nationally Determined Contributions*; NDCs) op te stellen en beleid te voeren met het oog op het behalen van de doelstellingen. De emissiereducties zelf maken echter geen deel uit van het Akkoord.
- Om de vijf jaar volgt er een evaluatie waarbij elk land zijn bijdrage herziet en verbetert met het oog om het halen van de globale doelstelling. Op COP26 werd besloten dit jaarlijks te doen.
- Zowel ontwikkelde als ontwikkelingslanden zijn betrokken. De betrokkenheid van landen met verschillende (historische) verantwoordelijkheid en sociaaleconomische situaties is gebaseerd op twee belangrijke principes: billijkheid (*equity*) en gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheden. Met andere woorden, iedereen is betrokken, maar ontwikkelde landen hebben een grotere verantwoordelijkheid. Dit was een belangrijke vooruitgang t.o.v. het Kyoto protocol.
- Naast klimaatmitigatie besteedt het Akkoord van Parijs ook aandacht aan klimaatadaptatie en klimaatrechtvaardigheid. Dit was vooral belangrijk voor de ontwikkelingslanden. In het akkoord werd vastgelegd dat de weerbaarheid ten opzichte van klimaatverandering moet versterkt worden en de kwetsbaarheid verminderd. Daartoe moet onder andere elk jaar (minstens) 100 miljard dollar van ontwikkelde landen naar ontwikkelingslanden gaan, met het

oog op een verhoging van de capaciteit voor adaptatie en klimaatactie. Tot op heden (januari 2022) wordt er echter nog onvoldoende bijgedragen.

Het doel om de globale opwarming te beperken tot ruim onder 2 °C werd vastgelegd als een compromis tussen wat nog kan gerealiseerd worden en het vermijden van te veel klimaatschade. Naarmate de aarde verder opwarmt, zullen bv. weersextremen steeds vaker voorkomen en steeds meer schade aanrichten, met een enorme economische kost en miljoenen klimaatmigranten tot gevolg. Wanneer de opwarming boven 2 °C stijgt, neemt bovendien de kans enorm toe dat klimaatopwarming zichzelf gaat versterken. Een soort sneeuwbaaleffect waardoor het nagenoeg onmogelijk wordt om verdere opwarming tegen te houden. Hoe minder opwarming hoe beter dus. Anderzijds moet het doel ook realistisch blijven. De opwarming stoppen bij 1 °C, bijvoorbeeld, is momenteel niet meer mogelijk omdat de aarde ondertussen al meer dan 1 °C is opgewarmd.

COP-vergaderingen

Wanneer was de eerste COP-vergadering?: **1995**

De bekendste (jaarlijkse) vergadering in de internationale klimaatonderhandelingen, georganiseerd door het UNFCCC, is de **COP**, de **Conference of the Parties** of de **Conferentie van de Partijen**. De COP is de jaarlijkse vergadering van alle landen die het VN-Klimaatverdrag hebben geratificeerd en waar belangrijke internationale afspraken gemaakt worden. Deze gaat traditiegetrouw door op het einde van het jaar (november/december) in een gastland dat zich hiervoor kandidaat stelt. De eerste COP vond plaats in 1995, in Berlijn.

Naast de officiële delegaties van zowat alle landen ter wereld trekken deze COPs ook veel klimaatwetenschappers en middenveldorganisaties (NGO's, werkgeversorganisaties, vakbonden...) aan. De COPs krijgen de laatste jaren heel wat media-aandacht. Toch liggen de internationale klimaatonderhandelingen tussen twee COPs niet stil: er zijn meerdere tussentijdse onderhandelings sessies in de loop van het jaar, waarvan één steeds in Bonn (Duitsland). Tijdens deze (kleinschaligere) tussentijdse sessies worden de beslissingen van de COPs voorbereid en onderhandeld.

COP26

Wanneer?: **november 2021**

Waar?: **Glasgow (Verenigd Koninkrijk)**

Nadat de multilaterale klimaatonderhandelingen in 2020 en 2021 wegens de COVID-19 pandemie noodgedwongen beperkt waren tot virtuele gedachtewisselingen, vond opnieuw een fysieke **klimaatconferentie (Conference of Parties of COP)** plaats. Deze COP was extra belangrijk omdat de eerste van vijfjaarlijkse herzieningen van de NDCs er plaatsvond (zie *Het Akkoord van Parijs*). In een context van strenge COVID-gedrageregels werd een zware onderhandelingsagenda afgewerkt om aan de hooggespannen verwachtingen te voldoen.

Nadat in het voorjaar het UNFCCC-secretariaat een eerste versie had gepubliceerd van zijn syntheserapport over de NDCs, bleek dat de gezamenlijke bijdragen allesbehalve voldoende waren,

ook al had een ruime meerderheid van de Partijen (116) in september en in oktober een aangepaste NDC ingediend. De berekening toonde immers aan dat de gezamenlijke bijdragen zouden lijden tot een stijging van de uitstoot met 13,7% tegen 2030 (ten opzichte van 2010), wat zou leiden een opwarming van ongeveer 2,7 °C, terwijl het IPCC inschat dat de uitstoot tegen 2030 met 45% moet dalen om de 1,5 °C-doelstelling van het Akkoord van Parijs aan te houden.

Enkele belangrijke aspecten van **COP26**:

- Het leverde een reeks van nieuwe aankondigingen op. Vooral de nieuwe langetermijndoelstelling van India sprong in het oog, maar deze aankondigingen werden nog niet vertaald in formele NDC's. Het Internationaal Energie Agentschap gaf in een tijdens de conferentie gepubliceerde mededeling aan dat het geheel van engagementen (met inbegrip van de aangepaste NDC's en aangekondigde net-zero-doelstellingen) overeenkomt met een scenario dat zich net onder de 2 °C bevindt. Het probleem is evenwel dat voor heel wat van de lange-termijndoelstellingen nog geen concrete beleidsmaatregelen uitgewerkt zijn. Het blijft hier voorlopig vooral bij vage beloftes over klimaatneutraliteit tegen 2050 (of later).
- Aan alle partijen werd een hernieuwde en versterkte vraag gericht om langetermijnstrategieën voor het bereiken van klimaatneutraliteit in te dienen.
- De oproep om de elektriciteitsproductie op basis van steenkool en subsidies van fossiele brandstoffen aan te pakken, is ongezien in de context van de VN-klimaatonderhandelingen. Wel heeft de afzwakking van het oorspronkelijke "uitfaseren" tot "afbouwen" op vraag van China en India voor heel wat waarnemers een schaduw op de resultaten van deze COP geworpen.
- In 2009 engageerden de ontwikkelde landen zich om tegen 2020 jaarlijks 100 miljard dollar klimaatfinanciering te mobiliseren. Dat doel werd echter niet behaald. Voorafgaand aan COP26 consulteerden de Canadese en Duitse ministers alle donorlanden over een *climate finance delivery plan*. Dit plan diende een pad uit te tekenen, op basis van toezeggingen van donors, voor het spoedig bereiken van de '100 miljard'-doelstelling. Uit deze consultaties bleek dat deze doelstelling uiterlijk in 2023 zou kunnen bereikt worden. De beslissing van Glasgow neemt hiervan nota en vraagt aan de ontwikkelde landen om deze doelstelling dringend en volledig in te willigen en dit voor de gehele periode tot 2025. Wat betreft de nieuwe financieringsdoelstelling voor de periode na 2025, werd er in een afzonderlijke beslissing een proces afgesproken in de vorm van een ad hoc werkprogramma van 2022 tot 2024. Deze financiering moet o.a. dienen voor adaptatie-actie en verlies en schade door klimaatverandering.
- Artikel 6 van het Akkoord van Parijs werd op COP26 gefinaliseerd. Artikel 6 beschrijft het principe van een internationale markt voor broeikasgasemissies. Via die markt kan een vooropgestelde reductie die niet wordt gerealiseerd, gecompenseerd worden via een extra reductie in andere landen, om zo globaal toch klimaatneutraliteit te bereiken.

COP26 was een stap vooruit in de realisatie van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs, maar er blijft nog veel te doen. De Partijen moeten nu elk op nationaal niveau hun engagementen waarmaken, zodat de volgende klimaatconferenties de wereld verder naar het pad naar de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs kunnen brengen.